

τὸ ὑποφαιζόμενον πῶς θάπολάψω καὶ τιμὴ πού διόλου δὲν τὴ γύρεβα, δηλαδή νὰ κατηγορηθῶ τόσο στὰ γερά. « Ἀφτὴ, μοῦ λένε, εἶναι ἡ γλώσσα τοῦ λαοῦ, τῶν ψαράδων ἡ γλώσσα, ὅχι καὶ τῶν καθῶς πρέπει». *Demitto auriculos ut iniquae mentis asellus*. Κατεβάζω τὰ φτάκια μου σὰν τὸ φταιξιμικό τὸ γαϊδουράκι, πού γράφει καὶ ὁ Ὁράτιος. Ἀγοράζω λοιπὸ μιά Γραμματικὴ ἑλληνική, καὶ νὰ σου ἄλλη ἀπογοήτευση. Γραμματικὴ τῆς ἀρχαίας, ἀν ἀγαπάτε, ἀπαράλλαχτα σὰν τὴ γραμματικὴ τοῦ *Riemann et Goelzer*, ἢ τοῦ *Croiset et Petitjean*! Οὐτε γιώτα δὲν ἀλλάχτηκε! Πού λοιπὸν πρέπει νὰ τὸ πιάσω τώρα τὸ πουλί, πού νὰ τὴν πιάσω τὴν περίφημη τὴ γλώσσα πού μιλοῦνε οἱ ἀθρόοι τῆς περιωπῆς καὶ τοῦ θυμοῦ; Δὲ γίνεται νὰ μὴν ἔχη τοὺς νόμους τῆς καὶ δάφτης.

— «Νὰ μὰς ἀκούτε πῶς μιλοῦμε» κάποιος μοῦ συμβουλεύει.

— «Ναί, μὰ ἐσεῖς ὁ ἴδιος δὲ μοῦ τὸ εἶπατε πῶς ὁ δοῦλος σας δὲ μιλεῖ σὰν καὶ σὲς; Τὸ κάτω κάτω, πῆτε μοι, σὲς παρακαλῶ, τί λογῆς μιλεῖ, λόγου χάριν, ὁ παραμικρὸς ὁ μαγαζιάτορας. Μιλεῖ σὰν πού μιλεῖ ὁ ἐργάτης, ὁ δοῦλος, ἢ σὰν πού μιλεῖ ἕνας καθῶς πρέπει; Ἐχει τάχατις κάθε σκάλα κοινωνικὴ ξεχωριστὴ δική της γλώσσα;»

— «Μπορεῖτε, μοῦ λένε, ἀπὸ τίς φημερίδες νὰ καταλάβετε, μὰ βέβαια μόνο ἀνάρια ἀνάρια, ποιά εἶναι ἡ γλώσσα πού μιλιέται».

Καλὰ τὸ λένε πῶς μόνο ἀνάρια ἀνάρια θὰ τὸ καταλάβω, γιατί ὅλα τὰ λεχτικά τοῦ ἑλληνισμοῦ, καθαρεύουσα, κοινὴ, δημοτικὴ, γειτονιάζουν ἐκεῖ μέσα πολὺ ἀδερφικά.

Τί νὰ σὲς πῶ; Ἀπὸ ξάφνιασμα πέφτω σὲ ξάφνιασμα καὶ στιγμὴ τὴ στιγμὴ, ὁλοένα ἡ ἀπορία μου μεγαλώνει. Ἐχτὲς πιά μὲ τὰ σωστά μου ἀπόκαμα, σὰ διάβασα τὴν ἀρχὴ ἐδῶ τοῦ προλόγου μιανῆς καθαρευουσιάνικης ἑλληνικῆς ἐκδόσης (θῆναι ὅμως ἀλήθεια ἐλαφρυντικὴ περίστασις πού ἴσια ἴσια εἶναι καθαρευουσιάνικη).

«Λαμπρὸς καὶ ἀκτινοβόλος διφρηλατεῖ ὁ ἥλιος ἐν τοῖς κυανοῖς τοῦ ἑλληνικοῦ οὐρανοῦ θόλοις, ἀπειροπληθεῖς ἀστέρες κατασελαγίζοντες ἀπελαύνουσι τὸ ἔρεβος τῆς νυκτός, ποικιλέρυθμοι καὶ εὐανθεῖς νεφέλαι κοσμοῦσι τοὺς ὑψηλοὺς τῆς ἀτμοσφαίρας χώρους...»

Νὰ μὴ σὲς τὰ πολυλογῶ, ἀγαπητὲ δάσκαλε, προστρέχω στὴν τόσο γνωστὴ σας ἐθνοικὴ καλὸσύνη,

κ' ἐλπίζω νὰ τὰξιωθῶ νὰκούσω ἀπὸ σὲς μερικὲς πολύτιμες συμβουλές. Τί νὰ κάμω; γιατί νεολληνικὴ ἐγὼ ποθῶ νὰ μάθω καὶ τίποτις ἄλλο.

Νὰ μὲ συμπαθεῖτε γιὰ τὸ διάβημα καὶ τὴν τόλμη, καὶ νὰ δεχτῆτε, σὲς παρακαλῶ, μαζί μὲ τίς ἐγκαριστίες μου, τὸ προσκύνημα τοῦ σεβασμοῦ μου καὶ τῆς πικρῆς βαθεῖας πρὸς ἐσὲς ὑπόληψής μου.

▲...

πρῶτῃ μαθητῆς τῆς Σορμπόνας καὶ τῆς Σκολῆς τῶν ἀνωτέρω Σπουδῶν, ἐκτελέφουτος τῆς Φιλολογίας.)

Καὶ τώρα τί νὰ προστέσω* στὸ πολύτιμο γράμμα; Ὅτ κρατήσω τὸ πρωτότυπο γιὰ νὰ τὸ δημοσιέψω καμιά μέρα σὲ μιά μελέτη πού καιρὸς τώρα σκοπέω νὰ τὴ γράψω γαλλικὰ γιὰ τὸ ζήτημα. Μὲ δὺς λόγια σχολιάζουμε τὴ μετάφραση πού δημοσιέβει σήμερις ὁ «Νουμάς».

Τὴν καθαρεύουσα, μὰς τὴν ἐφτείαζαν οἱ δασκάλοι γιὰ νὰ σαστίσουνε οἱ Ἑβρωπαῖοι. Σαστίζουσε ἀλήθεια, μὰ βλέπουμε κιόλας πῶς τὴν κρίνουνε τὴν καθαρεύουσα στὴν Ἑβρώπη.

ΨΥΧΑΡΗΣ

ΟΒΙΔΙΟΥ

ΠΥΡΡΑΜΟΣ ΚΑΙ ΘΙΣΒΗ

Metam. IV, 55—166.

Ὁ Πύρραμος, τὸ παῖνμα τῆς ὁμορφιάς, τῆς νιότης Κ' ἡ Θίσβη, τῆς Ἀγαθότης ἡ πρώτη πρώτη κόρη, εἶχανε σπῆτια κολλητὰ ἐπὶ τὴν χώρα τὴ μεγάλη. Πού ἔακουσθ' ἡ βασίλισσα τὴν ἔβλεπε μὲ τείχη. Τὴ γνωριμιά καὶ τὴ φιλιὰ φέρν' ἡ γειτονοσύνη. Μὲ τὸν καιρὸ σπλαχνιστοὺν καὶ γάμος θὰ γένοιτο Μόν' οἱ γονεῖς δὲν ἄφηναν' μὰ δὲν μπορούσαν κιόλα Νὰ τοὺς ἐμποδίσουν τὲς καρδίαι ν' ἀνάβουν καὶ τῶν δὺς τους. Ψυχὴ δὲν τῆρε κιαστὸι μιλοῦν μὲ τὰ σημάδια. Μόν' ὅσο σκεπασθ' ἡ φωτιά, τὸ σκέπασμά της καίει. Μιά χαραμάδα εὐρίσκειτο εἰς τὸ μεσότηχό τους Ἀφ' οὗτου πρωτοχέστηκαν τὰ δὺς σπῆτια ἀνοιγμένη. Τὸ χάσμ' αὐτὸ πού κεινὸς τὸ μάτι δὲν ἐπῆρε— Καὶ τί δὲ νοῖσθαι ὁ ἔρωτας— ἐσεῖς τῶδετε πρῶτοι Κ' ἤρρετε δρόμο τῆς φωνῆς κ' ἐκείθε πιά σταλμένα Χίλια λογάρια ἔβγαρρα, χίλια κρυφὰ διαβίαν. Ἀπὸ τὴν μιὰν ὁ Πύρραμος κιάπ' τὴν ἄλλη ἡ Θίσβη

Μὲ σκλαβωμένη ἀναπνοὴ συχνὰ κρυφομιλοῦσαν ἄζηλιάρη τοῖχε, τί μπροστὰ σταγαπημένα στέκεις Τί δάχνεις, ἀν ἄφηνες νὰ σπριχαγκαλιστοῦμεν, Ἡ κἄν—ἀν τοῦτο εἶναι πολὺ— νὰ γλυκοφιληθοῦμε. Μὲ δὲν εἴμεθ' ἀχάριστοι τὸ ξέρουμε, σ' εἴνα Χρωστοῦμε πῶς σὲ φιλ' αὐτὰ περνοῦν ἐνὰ δὺς λόγια. Τοῦτ' ἀπὸ τόπο χωριστὸ μεταλέγειν τοῦ κάκου Καὶ ἐπὶ καλονυχτίσματα πὸ κάθε μίρας λίγα Φιλὰ καθένας ἔδωκε, πού σῆλλο δὲν ἐπῆγε Τὴν ἄλλη Αὐγὴ πού πρόβαλε καὶ ἀπέδωξε ταστέρτα, Κιὸ ἄλλος ἀποστέγγωνε τὸ νοτὲρ χορτάρι, Στὸν τόπο τοὺς ἐρέβηκαν καὶ μὲ μικρὴ φωνούλλα Μετὰ πολλὰ ρωτήματα, τὴν νύχτ' ἀποφασίζουν Τοὺς δούλους νὰ κομπῶτσουσι, νὰ βγοῦν ἀπὸ τὲς πόρτες. Ν' ἀφήσουν καὶ τὰ πῆττα τους καὶ τὸ τειχὶ ν' ἀφήσουν. Καὶ συμφωνοῦν μὴν πλανηθοῦν ἐπὶ ξάνοιχα χωράφια Στὸ Νίνου τὸ μνημα νὰ πάν, ἀπὸνα δέντρο κάτω. Ἐκεῖ δέντρο κατάβαρον ἀπὸ καρπὸ χιονάτο Ἦτον ψηλὴ συκαμινιά κοντὰ σὲ κρύα βρύσι. Συφώνησαν κιαρὰ τὸ Φῶς χαμήλωνε νὰ δόση. Ἐδούττης μὲς ἐπὶ νερὰ καὶ νύχτα μουδιάζει. Ἡ ἔσπνῃ Θίσβη σκοτεινὰ τὴν ἑσπερ' ἀκρανοίγει Γελάει τοὺς δούλους καὶ γλυστῆ καὶ προσωποκαποῦσα Στὸ μνημα φτάνει, ἐκείθεσι κάτω τοῦ δέντρου, ποῦπαν. Καρδιά της δίδει ὁ ἔρωτας. Μὰ νὰ σου καὶ προβαίνει Λιόνταινα μ' αἵματα κιάφρους ἐπὶ στόμα της χρισμένη Τὴ δίψα μὲς ἐπὶ πλαινὴ τὴ βρύσι ν' ἀποσῶση. Καθὼς τὴν εἶδε ἀπόμακρα ἐπὶ γάργαρα φεγγάρι, Ἐφυγε ἡ Θίσβη σὲ χωστὴ σπηλιὰ μὲ κρύον τρέμο. Μὰ ἐπὶ φευγῇ ἡ χλαμῦδα της ἐχάθη ἀπὸ τὸν ὄμο. Κι αὐτοῦ τὴ δίψα τὸ θερὸ ἐπὶ βαθὺ ρέμ' ἀφῆκε, Στὸ γύρισμά του ἐπὶ δρυμὸ τὸ ψιλὸ ροῦχο εὐρήκε Καὶ μονομιᾶς τὸ ἐξέκισε μ' αἵματωμένο στόμα. Κατόπι ὡς βγήκε ὁ Πύρραμος καὶ ἐπὶ βαθὺ εἶδε χῶμα Θερτοῦ ρητὰ κατήματα, νεκρώθηκε ἡ θωριά του Μὲν ἄμα καὶ τὸ ροῦχο της ματοδαμμένο εὐρήκε, «Μιά νύχτα ὡς χάση καὶ τὰ δὺς τάγαπημένα» κρᾶζει, Ἀπὸ μόνον ἐκείνη τᾶξιζε νὰ ζήση χίλια χρόνια. Σ' ἐμὲ τὸ κρῖμα! Θίσβη, ἐγὼ σ' ἐπῆρα ἐπὶ λαιμό μου Πού σοῦπα νύχτα σὲ μεριεῖς, στοιχεῖα γεμάτες νῆρθες, Καὶ δὲν ἦρθα προτύτερα. Ξεσκίστε μου τὸ σῶμα Καὶ φάτε μου τὰ σωτικά μὲ τάγριοστομά σας Ὅσα λιοντάρια μὲς αὐτὸν μονιάζετε τὸ βράχον. Μόν' οἱ δειλοὶ παρακλοῦν τὸ Χίροντα. Τῆς Θίσβης Τὸ ροῦχο πιάει κ' ἔρχεται κάτω τοῦ δέντρου ποῦπαν. Κιὰρὸ δάκρυα τοῦδωσε, φιλιζῶσε τοῦ ροῦχου, «Τώρα πιά» λέγει, ἀπᾶρε το καὶ τὸ αἷμα τὸ δικό μου». Καὶ τὸ ζωσμένο του σπαθὶ ἐπὶ σπλάχνα μέσα χώνει. Δὲν ἄρρησε, τὸ τραυλῆ ἀπὸ τὴν πληγὴ καὶ πέφτει. Καὶ σὰν ἔρρηξε ἀνάσκελα, ψηλὰ τὸ αἷμα ἐπῆδα, Καθὼς ἄμα μελῶδινῃ νερόκαννα ραγίση, Κιάπ' τὴν τρῶπα τὴ ψιλὴ πετάει τὸ νερὸ πέρα Καὶ σῖζει καὶ τινάζεται καὶ σῖζει τὸν ἄερα. Τοῦ δέντρου τότες οἱ καρποὶ αἵματορραγισμένοι, Ἀλλάζουν καὶ μαυρολογοῦν, κ' ἡ ρίζα ποτισμένη Ἐκοκκινόδαζε βαθιά τὰ κρεμασμένα μοῦρα.

ΘΟΥΚΥΔΙΔΗΣ

ΒΙΒΛΙΟ ΠΡΩΤΟ

(Ἡ ἀρχὴ τοῦ σὺν 136 φύλλο τοῦ «Νουμά»)

12. Ὅμως (7) καὶ ὕστερα ἀπὸ τὰ Τρωϊκὰ ἔακολουθοῦσαν ἀκόμα ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα οἱ μετατοπισμοὶ καὶ κατοικισμοί, τόσο πού μὴν ἡσυχάζοντας δὲ μεγάλωσε. Γιατί ὁ ξαναμισμός τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τὸ Ἴλιο, ἐπειδὴ ἄργησε τόσο, ἐγένε ἀφορμὴ πολλῶν ἀλλαγῶν, καὶ τίς περισσότερες φορὲς ἐξέπαζαν ταραχές μέσα ἐπὶς πολιτεῖες μ' ἀποτέλεσμα νὰ διώχωνται μερικοὶ καὶ νὰ χτίζουσ ἄλλες (8). Γιατί καὶ τοὺς Βοιωτοὺς τοὺς τώρα ἐξῆντα χρόνια ὕστερα ἀπὸ τὸ πάρισμα τῆς Τροίας τοὺς ἐδίωξαν ἀπὸ τὴν Ἄρνα οἱ Θεσσαλοὶ, καὶ αὐτοὶ κατοίκησαν τὸν τόπον πού τώρα λέγεται Βοιωτία, μὰ τότες λέγονταν

(7) Τὸ καίμενο ἐπεῖ. Χρειάζεται κατὶ σὺν ἐπὶ δέ.

(8) Τὸ καίμενο τὰς. Ὁ Μαέβιος, νέας.

Καδμικὴ (εἶχαν ὅμως ἀποκατασταθεῖ καὶ μερικοὶ τοὺς ἐκεῖ πρὶν, πού μέρος τοὺς πῆγε καὶ ἐπὶ τὸν πόλεμον τῆς Τροίας), καὶ ὀγδόντα χρόνια ὕστερα πῆραν οἱ Δωριεῖς τὴν Πελοπόννησον μὲ τοὺς Ἑρακλείδεις. Μόλις τέλος καὶ πολὺν καιρὸ ὕστερα ἡσυχάσε ἡ Ἑλλάς χωρὶς πιά ἀναστατωμούς, καὶ ἄρχισε τότες νὰ στέλνει ὅξω ἀποικίες, καὶ τοὺς Ἴωνες καὶ τοὺς πρὸ πολλοὺς νησιώτας τοὺς σπῆτσαν οἱ Ἀθηναῖοι, τὴν Ἰταλίαν πάλι καὶ τὴν περισσότερην Σικελίαν οἱ Πελοποννησιῶτες, καθὼς καὶ μερικὰ ἄλλα Ἑλληνικὰ μέρη. Μὰ ὅλοι αὐτοὶ οἱ τόποι χτίστηκαν ἐπειτα ἀπὸ τὰ Τρωϊκὰ.

13. Καὶ ὅσο δυνάμει ἡ Ἑλλάς καὶ θησάβριζε ἀκόμα πρῶτον πρὶν, τίς περισσότερες φορὲς φύτρωναν μοναρχίαι μέσα ἐπὶς πολιτεῖες μὲ τὸ νὰ πληθαίνουσιν μερικῶν (9) τὰ μέσα (πρὶν ὅμως εἶταν κληρονομικαὶ βασιλεῖς μὲ πρᾶσι δρισμένα), καὶ ἄρχισαν νὰ καταρτίζονται ναφτικὰ (10) καὶ νὰ προσελώνονται ὁ κόσμος ἐπὶ τὴ θάλασσαν πρὸ πολλῶν. Καὶ πρῶτους λέν τοὺς Κορθιανούς πῶς βόλεψαν τῶν καραβιῶν τὴν ἐπιστήμην πρὸ σὺν τὸν τώρα τρόπο, καὶ

(9) Φαίνεται εἰλεψε τὸ ἐνίοις ὕστερα ἀπὸ τὸ μεζίδων. Πρ6. 2. 4 αἱ τε δυνάμεις τισί μεζίδους ἐγγιγνόμεναι.

(10) Τοῦ καίμενου τὸ ἡ Ἑλλάς μου φαίνεται ξένο.

πῶς ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα πρῶτῃ ἡ Κόρθος ἀρμάτωσε τριπρότα. Καὶ ἕνας Κορθιανὸς καραβοφτιάστης ὁ Ἀμεινοκλῆς, φαίνεται πῶς καὶ τῶν Σαμιατῶν τοὺς ἐφτίασε τέσσαρα πολεμικά καὶ θὰ πέρασαν πρὸς τράκωσα χρόνια ὡς ἐπὶ τέλος τοῦτου τοῦ πολέμου ἐπ' ὅταν πῆγε ὁ Ἀμεινοκλῆς ἐπὶ τὴ Σάμο. Καὶ ναυμαχία ἡ πρὸ παλιὰ ἀπ' ὅσας ξέρουμε ἀναφέρεται τῶν Κορθιανῶν μὲ τοὺς Κερκυραίους πᾶν καὶ ἀπὸ τότες πρὸς διακόσια ἐξῆντα χρόνια ὡς ἐπὶ τὴν ἴδια ἐποχὴ. Γιατί κατοικῶντας οἱ Κορθιανοὶ πολιτεία χτισμένη ἐπὶ τὸν Ἑξάμιλι ἀπᾶνου, εἶχανε φυσικὰ πάντα ἐμπόριο—μὲ τὸ νὰ γίνεται ἐπὶ παλιὰ ἡ συγκοινωνία τῶν Ἑλλήνων, τῶν ἐντὸς τῆς Πελοποννήσου καὶ ἐξτὸς, ἀπὸ τὸ μέρος τῆς στερεῖας περνώντας τὸν τόπον τοῦ, καὶ ὅχι τόσο ἀπὸ τὴ θάλασσαν—μῆτε τοὺς εἴλεπε βίος, ὅπως μὰς τὸ μαθαίνουν καὶ οἱ παλιοὶ τραγοῦ-διστάδες—γιατί πολυθήσαβρο τὸν ὀνόμασαν τὸν τόπον. Ὅταν ἐπειτα ἄρχισαν οἱ Ἕλληνες νὰ ταξιδεύουσιν πρὸ πολλῶν, τότες ἀπόχτησαν τὸ ναφτικὸ καὶ κατὰ-στρεφαν τὰ πειρατικά, καὶ ἀνοίγοντας ἐμπόριο ἀπὸ στερεῖα καὶ θάλασσαν δυνάμωσαν τὴν πολιτεία μὲ τὰ χρηματικά εἰσδήματα. Ὑστερα μαζέβουν πολὺ ναφτικὸ καὶ οἱ Ἴωνες ἐπὶ τὸν καιρὸ τοῦ Κύρου, τοῦ πρώτου βασιλέως τῶν Περσῶν, καὶ τοῦ Καμβύση τοῦ γιοῦ του, καὶ θαλασσοκρατοῦσαν τὸ δικὸν τοῦς

Καὶ νά σου, πρὶν ξεφοβηθῇ, μὴ γελασθῇ ὁ καλὸς τῆς
"Ἰσχύος" ἡ Θέσθης κ' ἡ ματιά κι ὁ νοῦς τῆς τὸν ἐξήτα.
Δὲ βλέπει τὴν ὥρα νὰ πῇ τί τρόπο εἶχε περάσει.

Ἀμα τὸν τόπο ἐξάνοιξε καὶ τὸ βρεμένο δέντρο.
Τὴν κάμνει διγνώμη ὁ καρπὸς· διστάζει ἂν εἴν' ἐκεῖνο.
Σὺν ἀπορεῖ, κορμὶ κοιτᾷ στὸ ματωμένο χῶμα
Νὰ λαχταρᾷ, τὸ πόδι τῆς πισωπατεῖ καὶ μὴ δῦι
Ἀπὸ πυζᾶρι πὺδ χλωμῇ, φρίσσει κι ἀνατριχιάζει
Σὰ θάλασσα, πού ἀπὸ φιλὸν ἀγέρι ριπιδιάζει.
Μόνο καθὼς ἐγνώρισε σὲ λίγο τὸν καλὸ τῆς,
Κτυπάει τὰ χεροπλάμη, πού δὲν ἦταν τοῦ χτύπου.
Τριχομαδιέται, ἀγκάλιασε τὸ ποθεῖν κορμὶ τοῦ
Καὶ τὴν πληγὴ τοῦ ἐγέμισε κλάματα, — δάκρυ
[μ' αἷμα, —

Κ' ἐνῶ στὴν κρύαν δῦι τοῦ θερμὰ φιλιὰ κολλοῦσε,
«Πύρραμε (κράζει) συφορά ποῖα σ' ἔρπαξε ὑπὸ μένα;
Πύρραμε, μίλει, σὲ καλεῖ ἡ ἀκριβὴ σου ἡ Θέσθης.
"Ἐλ' ἀκουσε, τὴν κεφαλὴ σήκωσε τὴν πεσμένη!"
Στῆς Θέσθης τὸνομ' ἀνοίξε τὰ βαρετὰ τοῦ μάτια
Ὁ Πύρραμος καὶ κάμμισε, καθὼς τὴν εἶδε, πάλι.
Ἐκείνη ἄμα τὸ ρούχο τῆς ἐγνώρισε καὶ δίχως
Σπαθὶ εἶδε τὸ θηκάρι τοῦ, «Τὸ χέρι σου, καμμένο,
Κ' ἡ ἀγάπη σου (εἶπε) σ' ἔχασε· κ' ἐγὼ μαζὶ ὅμως ἔχω
Γιερὸ καὶ χέρι κ' ἐρώτα» νὰ σκοτωθῶ μὲ φτάνουν!
Μαζὶ σου θάρω μὲς στὴ γῆ καὶ τῆς θανῆς σου θάμαι
Κ' αἰτία καὶ συντρόφισσα· καὶ σὺ, πού νὰ μ' ἀφήσης
Νεκρὸς ἐμπόρειες μοναχά, ἄς μὴ μπορέσης πάλι!
Ὅμως αὐτὴν ἀκούσε· ἰδὼ τὴ χεῖρ καὶ τὸν ὅμοιο.
Καὶ τοῦ Πυρράμου ἐσαῖς γονιοὶ καὶ αἰεὶς γονιοὶ μου
[ἐμένα,

Τὰ δύο, πού δ' ἔρωε ἐσμίξῃς κ' ἡ στερινὴ τους ὥρα,
Μὲς σ' ἕναν τάφο βάλτε τα καὶ μὴν τοὺς τέρνῃθῃτε.
Καὶ σὺ πού μὲ τοὺς κλώνους σου, συκαμινᾷ, θλιμμένο
Σκέπεις ἐνὸς τώρα κορμὶ κ' ὕστερα δύο θὰ σκέπῃς,
Φύλαξε αὐτοῦ τοῦ σκοτωμοῦ σημάδι κ' ἔχε μαῦρους,
Πένθιμους ἔχε τοὺς καρπούς, διπλοῦ θανάτου μνήμην!
Εἶπε κι ἐμίσωσε δρόσως κατὰσθησά τὸ ξίφος
Κ' ἔπεσε ἡ Θέσθης ἐπάνω τοῦ, ζιστοῦ κ' αἵματωμένου.
Μόνο κ' οἱ ἄγιοι κ' οἱ γονιοὶ ἀκούσαν τὴν εὐχὴ τῆς.
Τί καὶ τὸ χρώμα τοῦ καρποῦ μαυρίζει ὡς ὀριμάση
Καὶ τῆς πυρᾶς τὰ λείψανα σ' ἕνα κοιμούνται μνήμα.

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΑΟΣ

— Λάθος ἀπὸ τὰ φοβερά κι αὐτό. Περίμενα νάρθῃ τὸ
τραῖνο καὶ τὸ φῶς εἶταν πολὺ λίγο στὸ σταθμό. Ἦρθε
τέλος, κι ἀπὸ νὰ βαγῇ βγαίνει μὴ κοιτᾷ κυρία, κι ἀ-
φοῦ κοιτᾷ μὴ ἕνα γυρό, νὰ σου τὴν ἴσια σὲ μένα. «ὦ,
τὸν Πάνο!» φώναξε, «ὦ, τὸν ἀγαπημένο μου γέρο-Πάνο!»
καὶ λέγοντας ἔτσι μὲ φίλησε· ὕστερα κοιτᾷ πάλι καὶ
τρομασμένη φώναξε: «Ἄ, τί ἀσχημὸν λάθος ποὐκαναίε!
Τῆς ἀποκρίθηκα: «Συγνώμη, ὁμορφὴ κυρία, πού δὲν
εἶμαι ὁ Πάνος σου» δὲο γιὰ τὸ φίλημα ποῦδωκες, τὸ γυ-
ρίζω πίσω ἀμέσως». Ὑστερ' ἀπ' αὐτὴ τὴ νύχτα πολλὲς
φορὲς ξαναπῆγα σ' αὐτὸ τὸ σκοτεινὸ σταθμό, μὰ μὴ πορὶ
μονάχα στὴ ζωὴ τοῦ ἀπαντάει κανεὶς τέτια πράγματα.

πῆλαγος μερικὸν καιρὸ πολεμῶντας μὲ τὸν Κύρο.
Κι' ὁ Πολυκράτης, πού μοναρχοῦσε τὴ Σάμο στὸ
καιρὸ τοῦ Καμπύση, ἔχοντας δυνατὸ ναφτικὸ ἀπό-
ταξῆς κι' ἄλλα νησιά, καθὼς καὶ κυρίεψε τὴ Ρήνεια
καὶ τὴν ἀνάθηκε τοῦ Ἀπόλλου τοῦ Δηλιώτη. Οἱ
Φωκιανοὶ πάλι, ὅτα σπύτωναν τὴ Μασσαλία, ναυμα-
χῶντας νίκησαν τοὺς Καρχηδονίους.

14. Ἀφτὰ λοιπὸν εἶταν τὰ πιὸ δυνατὰ ναφτι-
κά. Κι' ἀφτὰ ὅμως φαίνεται, εἶχανε λίγα τρίκροτα,
ὄντας ἀκόμα καταρτισμένα μὲ καράβια τῶν πενήν-
τα κουπιῶν καὶ μ' ἐμπορικά (11), σὰν τῆς ἐποχῆς
τῶν Τρωϊκῶν, κι' ἄς στάθηναν πολλὲς γενιές κα-
τόπι. Μόλις λίγο πρὶν ἀπὸ τὰ Τρωϊκά κι' ἀπὸ τὸ
θάνατο τοῦ Δαρείου, πού διαδέχτηκε στὴν Περσία
τὸν Καμπύση, οἱ μονάρχου στὰ Σικελικὰ μέρη ἀπό-
χτησαν τρίκροτα ἀρκετὰ, καθὼς κι' οἱ Κερκυραῖοι·
ἐπειδὴς ἀφτὰ τελεφεταῖα πρὶν τὴν ἐξτρατεία τοῦ
Ξέρξη θεμελιώθηκαν τῆς προκοπῆς ναφτικὰ στὴν
Ἑλλάδα. Γιατὶ οἱ Αἰγενῆτες κι' οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ
μερικοὶ ἴσως ἄλλοι, εἶχανε μικρὰ καὶ τὰ περισσό-
τερά τους τῶν πενήντα. Ἀργὰ ὕστερα ἐπείσε τοὺς
Ἀθηναίους ὁ Θεμιστοκλῆς, ὅταν πολεμοῦσαν μὲ

(11) Τὸ καίμενο πλοῖον μακροῖς. Ἡ ἀνέσθη δὲ ὡς
ἐννοία γράσσεται. Γράψε μὴ μακροῖς. Πρ. 4, 118 μὴ
μακρὸν νηῖ, ἀλλὰ δὲ κοπιᾷ πλοῖον.

„ΑΤΕΛΕΙΩΤΗ ΑΓΑΠΗ“

Καὶ μ' ἐπίασε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ κοιττάζοντάς
με κατὰματα μοῦπε:

— «Ὁρκίσου σ' ὅ,τι πιὸ ἱερὸ ἔχεις, πῶς δὲ θὰ
τὸ πῆς κανενός!»

Καὶ γὼ τὸ ζευτέλισμα, καὶ γὼ τὸ κουρέλλι μιᾶς
ψεύτρας παλιᾶς ἀγάπης, ἐγὼ, πούχω γνωρίσει τὲς
πλάνες καὶ τὲς πικραπάτες τῆς ζωῆς, μπρὸς στὸ ἀγνό
τῆς βλέμμα κείνο, μπρὸς στὸν παρακαλεσματοῦ τόνο
τῆς γλυκειᾶς τῆς φωνῆς, ἐταπεινώθηκ' ἀκόμα περ-
σότερο καὶ μὲ μισόσβυστη φωνή, σὰ νὰ μιλοῦσα μπρο-
στὰ στῆς Παναγίξας τὸ κόνισμα — «Ναί, τῆς εἶπα,
σοῦ ὀρκίζομαι σὲ μιὰ καινούρια, μὰ καὶ πεθαμένη
μου ἀγάπη». Ὅχι, δὲ μὲ ρώτησε γιὰ τὴν ἀγάπη
μου ἐκείνη — τί τὴν ἔμελε; — μὰ μοῦ μίλησε γιὰ
τὴν δική της, πού γὼ τὴν εἶχα νοιώσει, προτοῦ ἴσως
τὴ νοιώσουν καλὰ οἱ δύο τους. Στὸ τρεμούλιασμα
τῆς φωνῆς των, ὅταν μαζὶ μιλοῦσαν, στὸ κοκκινάδι,
πού ξάφνου τὰ μάγουλά τους χρωμάτιζε, ὅταν χω-
ρὶς νὰ τὸ περιμένουν ἀνταμωνόντουσαν, στὴ χαρὰ
πού μὲ φῶς τὲς ματιές τους περιλούζε, εἶχα νοιώσει
τὸν κρυφὸ ἀγνό τους πόθο, τὴν πᾶναγνην ἀγάπη τους.

Καὶ γὼ τὸ ζευτέλισμα, καὶ γὼ τὸ κουρέλλι,
εἶχ' ἀγαπήσει τὸ ἀγνό λουλουδάκι, ἡ καινούρια μου
αὐτ' εἶταν Παναγία, τὴν ἀγάπη μου εἶχα κάμει
θηρσκειά.

Καὶ μοῦ μίλησε γιὰ τὴ δική της τὴν ἀγάπη·
πόσο μεγάλη, καὶ μὲ πόση ἀφέλεια καὶ χάρη τρα-
γουδιμένη! — «Ναί, δὲν εἶξερα, τί θὰ πῇ ν' ἀγα-
πᾶς, καὶ τὴ φοβόμουν τὴν ἀγάπη, τὴν ἐνόμιζα
κακό· μὰ τώρα πού βλέπω! πῶς ἡ ἀγάπη καλῆτερη
μὲ κάνει, τώρα, πού κείνη μ' ἔμαθε ὅλον τὸν κόσμον
νὰ πονῶ καὶ κάθε ξένον πόνο νὰ νοιώθω, τώρα δὲν τὴ
φοβᾶμαι πιά κ' εἰμ' εὐτυχισμένη ν' ἀγαπῶ, ὅπως
ἀγαπῶ».

Ἄχ! τὰ λογάκια τῆς ἐκεῖνα πόσα μαχαίρια
γιὰ τὴν πληγωμένη μου καρδιά, γιὰ τὴν καινούρια
μὰ καὶ θαμμένη μου ἀγάπη, πόσα μαχαίρια ἀπὸ
κείνην, πού ἡ ἀγάπη τὴν ἔμαθε ὅλον τὸν κόσμον νὰ
πονῇ!

Τὰ μάτια τῆς ἔμειναν γιὰ μιὰ στιγμή πλανε-
μένα, σκεφτικά· ἕνα συγνεράκι μοῦ φάνη νὰ εἶδα
ν' αἰλακῶν τὸ ξάστερο μέτωπό της. Μὲ ξανακοί-
ταξε κατὰματα — «καὶ πῆς μου, μοῦπε, μὰ σ' ὀρ-
κίζω στὴν ἀγάπη, πού μ' ὀρκίστηκες πρὶν, μπορῶ

τοὺς Αἰγενῆτες κι' εἶταν ἀντάμα ἰδέα πῶς θὰ πλα-
κώσει ὁ ξένος, ν' ἀρματώσουν τὰ καράβια πού κι'
εἶχαν ὅτα ναυμαχῆσαν· κι' ἀφτὰ πάλι δὲν εἶτανε
μὲ καταστρώματα πέρα πέρα ἀκόμα.

15. Τέτια λοιπὸν εἶταν τὰ ναφτικὰ τῶν Ἑλλή-
νων, καὶ τὰ παλιὰ καὶ τὰ κατόπι· μὰ ὅσοι ὅμως
τὰ φρόντισαν κερδίσανε μεγάλη δύναμη καὶ μὲ
χρηματικὰ εἰσοδήματα καὶ μὲ τὸ νὰ ὀρίσουν ἄλλους·
γιατὶ πλακωνόντας μὲ τὰ καράβια καταλοῦσαν τὰ
νησιά, καὶ μάλιστα ὅσοι δὲν τοὺς πόρεθε ὁ τάπος
τους. Στεριανὸς ὅμως πόλεμος, ἀπ' ὅπου νὰ πῆς
θὰ πῆγαζε καὶ κάπια δύναμη, κανεὶς δὲν ὀργάνι-
στηκε, παρὰ ὅλοι εἶταν, ὅσοι κι' ἂν ἔγιναν, μὲ τοὺς
συνορίτες τοῦ τοῦ καθενός, καὶ σ' ὁῦτωπα σεφέρια,
πολὺ ἀλάργα ἀπὸ τοὺς δικούς τοὺς τόπους, πρὸς
σκληρωμὸ τῶν ἄλλων δὲν ἐβγαῖναν οἱ Ἕλληνες.
Γιατὶ δὲν εἶχε ἀποταχτικούς προσκολλημένους στὴς
ἄλλες πολιτείες, οὔτε πάλι ἀφτοὶ δίχως συμμάχους
δὲν ἔκαναν ὡς ἴσοι συντροφικά σεφέρια, παρὰ συ-
χνότερα διὸ διὸ τοὺς πολεμοῦνταν οἱ γειτόνοι με-
ταξὺ τους. Μοναχὰ στὸν πόλεμο, πού ἔγινε κάπου
σὲ περασμένα χρόνια, τῶν Χαλκιδικιωτῶν καὶ τῶν
Ἐρετριανῶν χωρίστηκαν τὸ πιὸ πολὺ κι' οἱ ἄλλοι
Ἕλληνες μὲ τὸνα ἢ τ' ἄλλο μέρος.

16. Κι' ἔτυχαν καὶ σ' ἄλλους ἄλλης λογῆς

νὰ πιστέψω, πῶς πάντα θὰ μ' ἀγαπᾷ ἐκεῖνος, ὅπως
τώρα, πῶς τίποτα τὴν καρδιά του δὲ θ' ἀλλάξῃ,
μπορῶ νάχω πίστη στὴν ἀτέλειωτη ἀγάπη; Βρίσκε-
ται στὸν κόσμον μιὰ τέτοια;»

Ὅχι· δὲν ἄφησα νὰ ἰδῇ τὸν πόνο μου καὶ στα-
μάτησα τὸ δάκρυ, πού στὸ βλέφαρό μου ἀνέβαινε,
ὅταν τῆς ἀποκρίθηκα βάνοντας στὰ λόγια μου μέσα
ὀλκάκιρην τὴν ψυχὴ μου, ὀλκάκιρην τὴν σκέψη μου, ὀ-
λκάκιρην τὸν αἰώνιο κι ἀκόμῃτο πόνο τῆς καρδιᾶς
μου. — «Πίστεψε, πιστεψε, στὸν κόσμον βρίσκεται
κ' ἡ ἀτέλειωτη ἀγάπη».

Κέρκυρα, 30. 1. 05.

ΕΙΡΗΝΗ Α. ΔΕΝΤΡΙΝΟΥ

Ο ΑΠΟΣΤΑΤΗΣ

Θέλησα κ' ἐγὼ νὰ διῶ αὐτόνα πού ἔτρεμε ὁ
κόσμος, λέγοντας τὸνομα του. Ἀποστάτης, αἵρεσι-
άρχη τὸνὲ φωνάζανε, κ' αἵρεσιάρχης θάτανε ἀφοῦ
προσπάθεε νὰ χαλάσῃ τὴ Ρωμαιοσύνη, χωρὶς νὰ τοῦ
μέλῃ. Δὲν τοῦμελε ἂ σκότωνε μέσῃ στὰ στήθια
πολλῶνε πού τὸν ἀκούανε, τὴν ἀγάπη, τὴν ἀγνή,
τὴν ἀθώα ἀγάπη γιὰ τὸ γλυκὸ μας ἔθνος· δὲν τοῦ-
μελε ἂ μὲ τὰ καταραμένα γραψίματά του, τσα-
λαπάταε ἄγια καὶ ἱερά, δὲν τοῦμελε, τσαλαπάταε,
καὶ πέρναε ἄκαυτος καὶ ἄμελος.

Σὰν ἄγριος σφαγίας, τὸ αἷμα ἐκείνωνε πού σκό-
τωνε, τοῦ πότιζε τὸ σῶμα, τοῦ πότιζε τὴ ζωὴ.
Καὶ ζοῦσε τὸ θειρὸ, κι ἀνθοῦσε κ' ἐσφαζε κ' ἐ-
γραφε, διασκορπίζοντας τὸ θανάσιμο φαρμάκι τοῦ στή
δύστυχη καρδιά τῆς Ρωμιοσύνης...

Θέλησα νὰ τονὲ διῶ κ' ἐγὼ αὐτόνα πού ὁ κόσμος μι-
σοῦσε κι ἀγριευοῦνταν, αὐτόνα πού ἀρνῆθηκε πατρίδα
καὶ γονιοὺς, ἔθιμα κ' ἔθνος... Κ' ἔφυγα ἀπ' τὰ μακριὰ
καὶ πέρασα βουνὰ, καὶ πέρασα λαγγάδια κ' ἔφτασα
ἐδῶ γιὰ νάρθω νὰ τονὲ βρῶ, γιὰ νὰ τονὲ διῶ καὶ
νὰ τοῦ πῶ ὅ τι κακό κι ἂ μοῦ ἔκαμε σπαράζοντας
τὸ ἔθνος μου, νὰ τοῦ ξεράσω τὸ μῖσος μου, πού μοῦ
ἔτρωγε τὰ σπλάχνα, νὰ τονὲ βρῶ κατὰμουτρα,
νὰ τονὲ φτύσω, νὰ τὸν κάψω ἀλάκαιο· μὲ τὴν ἴδια
φωτιά πού ἔκαυε αὐτόν, τώρα τόσα χρόνια, τὴ
θόλιξ μου τὴν πατρίδα. Ἄχ! δὲ βριστοῦσα πιά,
βαριά εἶτανε ἡ καρδιά μου ἀπὸ θλίψη καὶ λύσσα.
Ἐφτανε πιά ἡ ὥρα, καὶ φύλαγα καὶ φύλαγα νὰ

ἀμπόδια νὰ μὴ μεγαλώσουν, καὶ τῶν Ἰώνων ἀφοῦ
πρόκοψαν τὰ πράματά τους ὡς σ' ὕψος μεγάλο, τό-
τες ὁ Κύρος καὶ τὸ Περσικὸ κράτος, ἄμα κατὰ-
στρεψε τὸν Κροῖσο καὶ τὰ μέρη τὰ ἐντὸς τοῦ Ἀλφ-
ποταμοῦ, κατέθηκε μὲ στρατὸ πρὸς τὴ θάλασσαν (12)
καὶ σκληρώσε τὶς στεριανὲς τὶς πολιτείες, ὅπως ἐ-
πειτα κι' ὁ Δαρεῖος τὰ νησιά θαλασσοκρατῶντας
μὲ τὸ ναφτικὸ τῶν Φοινίκων.

17. Κι' οἱ μονάρχου, ὅσοι εἶτανε στὴς Ἑλληνι-
κὲς πολιτείες, τὰ τοπικά τους μοναχὰ προσέχον-
τας (13), πῶς δηλαδὴ νὰ μὴν πάθουν καὶ πῶς ἀφτοὶ
νὰ θησαυρίσουν, κυβερνοῦσαν τὶς πολιτείες δίχως
κινδύνους ὅσο μποροῦσαν περισσότερο, μῆτε βγῆκε
ἀπὸ τὰ χεῖρα τους καμιὰ δουλιὰ σημαντική, ἐξὸν
ἴσως τίποτα μὲ τοὺς γυροχωρίτες τοὺς δικούς τοῦ
τοῦ καθενός (14). Ἐτσι ἀπὸ παντοῦ ἡ Ἑλλάδα ἔ-
μενε πολὺν καιρὸ περιορισμένη μῆτε συντροφικά νὰ
μὴν καταφέρνει τίποτα λαμπρὸ καὶ μιὰ μιὰ τῆς
πολιτεία νὰ μὴν ἀποκοτᾷ.

(12) Τὸ πρὸς θάλασσαν πηγαίνει μὲ τὸ ἐπεστρά-
τευσε. Ἄν πῆγαῖνε μὲ τὸ Ἄλφιος θὰ εἶχαμε νομίζω
πρὸς θάλασσαν.

(13) Προορώμενοι = φρουρούμενοι, φυλαττόμενοι
(μῖσος).

(14) Τὰ λόγια οἱ γὰρ — δυνάμενοι κατὰ τὸ Wex
εἶναι ἕνα.